J. van Baal

E. Uhlenbeck

Het 10e Pacific Science Congress

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 117 (1961), no: 4, Leiden, 475-480

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

KORTE MEDEDELINGEN

HET 10de PACIFIC SCIENCE CONGRESS van 21 augustus tot 6 september te Honolulu gehouden, was van zulk een omvang (± 1500 deelnemers met ± 1000 toehoorders) dat men terstond iedere gedachte van zich af moet zetten om van deze massale bijeenkomst meer te willen mededelen dan enkele persoonlijke indrukken. Het programma dat niet alleen algemene informatie gaf en de te houden lezingen gerangschikt naar wetenschap vermeldde, maar bovendien nog een kalender bevatte waarop alles bijeenstond wat er aan lezingen, symposia enz. iedere dag gehouden werd, telde niet minder dan 222 pagina's, terwijl het zware boekdeel waarin de samenvattingen van de voordrachten waren afgedrukt bijna 500 bladzijden (van twee kolommen druks) groot was. Beide werden tezamen met een vloed van ander drukwerk (kaarten van de hele Hawaii-archipel, een atlasje, stratenplan van Oahu en allerhand voorlichtende werkjes betreffende de staat Hawaii) aan alle deelnemers bij registratie in een der gebouwen van de prachtig tegen de helling van de hoge heuvels van het binnenland van Oahu gelegen campus van de universiteit van Hawaii in een map uitgereikt.

De organisatie van dit monstercongres — dat zich bewoog over een ruim gebied van A- en vooral B-wetenschappen met betrekking tot het in ruime zin gedefinieerde Pacific-gebied — kan niet genoeg geprezen worden. De wijze waarop ieder ondergebracht werd, de regeling van de maaltijden tegen sterk gereduceerde prijzen, het dagelijks vervoer van de hotels aan de Waikiki-kust waar de meeste deelnemers waren ondergebracht, naar de universiteitsgebouwen, de berichtgeving omtrent programmawijzigingen, symposia, excursies, adressen, enz. enz. middels een dagelijks verschijnend congresblad, wekte de bewondering van alle aanwezigen.

Hoewel op recepties, bij de maaltijden en op de dagelijks plaatsvindende trips o.a. naar het fraaie Bishop Museum en naar het niet minder indrukwekkende museum van de Hawaiian Academy of Art, voldoende gelegenheid was om ook anderen dan vakgenoten te ontmoeten, was het wat de vergaderingen betreft toch voor de meeste deelnemers noodzakelijk om zich te beperken tot de sectie of zelfs tot de onderafdeling van de sectie waartoe zij wetenschappelijk behoorden. In mijn geval was dat de linguïstiek, die hier — zoals in de Verenigde Staten zo vaak — evenals trouwens de archaeologie een onderdeel vormde van de grote sectie Anthropology and the Social Sciences, een sectie die aansprakelijk was voor niet minder dan 60 pagina's aan *abstracts* in het boekdeel der samenvattingen dat ik zoëven noemde.

De aanleiding om ditmaal dit congres te bezoeken (ik had de voorafgaande negen geen van allen bijgewoond) was een uitnodiging van de congresleiding om een tweetal voordrachten te houden, waarvan één in het kader van het door de Californische hoogleraar Dr. Douglas Chrétien georganiseerde symposium dat de titel droeg *Research needs for the study of Indonesian languages*. Afgezien van dit symposium waren er maar weinig voordrachten in de linguïstische sectie die Indonesië betroffen. Hoewel uiteraard een veelheid van onderwerpen aan de orde kwam, was het toch opvallend hoeveel aandacht besteed werd aan lexicostatistische en glottochronologische onderzoeken, hoewel deze toch au fond voor de linguïstiek een nogal perifere waarde hebben. Ik verklaar deze voorkeur uit verschillende

omstandigheden. In de eerste plaats zijn de etnologen bijzonder geïnteresseerd in de vraag in hoeverre deze quantitative onderzoekingen licht kunnen werpen op voor hen in dit Pacific-gebied uiterst belangrijke vragen van migratie en nu de linguïstiek hier duidelijk in het kader van de sociale wetenschappen was geplaatst, lag het voor de hand dat er vooral aandacht geschonken werd aan deze methoden. Er zijn echter andere omstandigheden. Een hiervan is het feit dat het aantal talen in dit gebied ontzagwekkend groot is (zeker 1000) en dat het aantal onderzoekers hiertegenover niet meer dan enkele tientallen bedraagt. Het verlangen om op deze enorme en verwarrende talen-wereld ten minste enige greep te verwerven doet verschillende onderzoekers zoeken naar simpele methoden die nauwelijks veel fieldwork vereisen (met woordenlijsten doet men al heel wat!) en die misschien een zeker, zij het ook zeer globaal, inzicht kunnen geven in de taalverhoudingen. En dan is er nog de mode en het aantrekkelijke om vlug te werken met eenvoudige statistische techniekjes. Het is hier echter allerminst de plaats om over de waarde van het lexicostatistisch onderzoek te discussiëren. Belangstellenden zij verwezen naar het voortreffelijke artikel van Hymes in het tijdschrift *Current Anthropology* van januari 1960 dat voorzien van een uitvoerige bibliografie, alle gelegenheid tot oriëntering op dit terrein biedt.

De enorme taalverscheidenheid maakte het volgen van de voordrachten niet gemakkelijk. Zij duurden meestal niet langer dan 20 à 30 minuten en in vele gevallen was het uitgesloten om het te berde gebrachte volledig te beoordelen. Hier kwam nog bij dat lang niet alle sprekers het vermogen bezaten om datgene wat zij te zeggen hadden in een duidelijke, overzichtelijke vorm te gieten, terwijl anderen soms op een ongegeneerde wijze bijna het dubbele van de tijd in beslag namen die hun was toegemeten, waardoor andere voordrachten in het gedrang raakten.

Persoonlijk werd ik het meest getroffen door de voordrachten van Li Fuang Kuei (U.S.A.) over de foneemstructuur van het Lü, een van de niet Maleis-Polynesische talen van het Aziatisch vasteland, van Ernest Constantino (Filippijnen) over de typologie van een aantal Filippijnse talen, van Fischer (U.S.A.) over *Rate of change in basic vocabulary in Guam* en van Grace (U.S.A.) over *Lexicostatistics and Austronesian subgrouping*. Dyen bracht verslag uit over zijn ruim opgezet lexicostatistisch werk en trachtte in kort bestek een overzicht te geven van de Indonesische talen, daarbij terecht de nadruk leggend op de voortschrijdende invloed van de Bahasa Indonesia en het toenemende bilingualisme.

Belangrijker dan de voordrachten is op een congres altijd het persoonlijke contact. Het was voor mij bijzonder aangenaam om Dr. Asai te ontmoeten, die, in 1936 te Leiden gepromoveerd, nog vele herinneringen bleek te hebben aan zijn Nederlandse tijd en nog heel wat Nederlands bleek meester te zijn, en Dr. Cecilio Lopez uit Manila, leerling van Dempwolff, terwijl ook het weerzijns van Prof. Takdir Alisjahbana bijzonder genoeglijk was. Leerzaam was het ook te vernemen hoe de universiteit van Canberra onder leiding van Dr. Wurm doende is om docenten voor Oceanische talen aan te trekken, docenten die ook in de gelegenheid zullen worden gesteld om fieldwork in Australisch Nieuw Guinea te verrichten.

Wat begin juli in Londen gebleken was gedurende de geslaagde studieconferentie over comparatieve taalproblemen in Zuid-Oost Azië en de Pacific, bleek ook hier. Er was een duidelijk verlangen naar betere informatie en geregeld wederzijds contact. Het aantal werkers op dit enorme gebied van taalstudie is weliswaar beperkt, maar neemt toch duidelijk toe. Onderzoekers van vele landen zijn er bij betrokken, onderzoekers die weliswaar vaak ruimtelijk ver gescheiden van elkaar arbeiden, maar die zich toch bezighouden met min of meer verwante taalgebieden. Op het congres te Honolulu is door een aantal linguïsten besloten om een bescheiden tijdschrift uit te geven dat de m.i. te beperkte titel zal dragen van

"Oceanic linguistics" en dat voorlopig niet meer zal zijn dan een soort newsletter, waar de in dit gebied geïnteresseerde linguïst gegevens vinden zal omtrent hetgeen men gedaan heeft, doet en van plan is te doen, terwijl men ook de opname van review-articles overweegt. Als editor zal optreden Dr. Grace, terwijl voorlopig als leden van de board, die voor de verschillende gebieden informatie zullen verstrekken, zijn aangezocht

Dyen (U.S.A.)	Elbert (U.S.A.)
Capell (Australië)	Constantino (Filippijnen)
Biggs (Nieuw Zeeland)	Anceaux (Ned. Nieuw Guinea)
Dean (Nieuw Guinea)	Uhlenbeck (Nederland)
Wurm (Australië)	Haudricourt (Frankrijk)
Dawson (Filippijnen)	Kähler (W. Duitsland)
Lopez (Filippijnen)	Fischer (U.S.A.)
Milner (Engeland)	Kamil (Indonesië)
Asai (Japan)	

Het is te hopen dat dit initiatief succes heeft, en vooral dat men er in zal slagen alle geïnteresseerden aan dit tijdschrift te verbinden, d.w.z. en degenen die op Austroaziatisch en hen die op Oceanisch terrein werkzaam zijn.

Hoe veel en ook door hoeveel instanties er gepubliceerd wordt betreffende het Pacific gebied in het algemeen bleek uit de tentoonstelling van recente werken die gehuisvest was in de ruime, prachtig gelegen, in 1956 gereed gekomen universiteitsbibliotheek. Ook hier wordt men zoals trouwens in vele andere landen waar het universitair onderwijs nog jong is, getroffen door de tegenstelling tussen het prachtige gebouw en de matige, uiteraard laat aangelegde boekencollectie, een situatie die juist het tegendeel is van die bij ons. Tentoongesteld lagen ook recente Engelse uitgaven van ons Instituut, zij het dan dat zij aanvankelijk voeren onder valse vlag nl. onder die van het Instituut voor de Tropen, en dat zij bovendien nog in de rondgedeelde lijst waren aangeduid louter als uitgaven van de firma Nijhoff, zonder vermelding van de Instituutsnaam. Dit werd gelukkig hersteld op ons verzoek. Het is moeilijk te bepalen of deze tentoonstelling veel belangstelling trok; op de dagen dat wij er waren was het er stil. Een later officieel georganiseerd bezoek aan de tentoonstelling trok echter nogal wat mensen. In ieder geval was het bijzonder aangenaam te constateren dat onze serie bibliografieën zeer wordt gewaardeerd. Dit bleek ook gedurende het congres. Zo pleitte Prof. Chrétien in zijn voordracht over Research needs in Celebes er voor dat een dergelijke bibliografie ook voor dit gebied verschijnen zou.

Het congres duurde tot 2 september. Het lag evenwel in de bedoeling van de congresleiding dat allen nog zouden deelnemen aan de grote 4-daagse fieldtrips, die dank zij de medewerking van de Amerikaanse Navy die voor gratis luchtvervoer had gezorgd, konden worden georganiseerd naar „big island" d.w.z. het op een uur vliegen van Oahu gelegen eiland Hawaï, verreweg de grootste van de 9 eilanden van de archipel, met zijn actieve vulcanen waaronder de Mauna Loa en Mauna Kea, vulcanen die van de Oceaanbodem gemeten de hoogste ter wereld zijn. De 4 à 500 deelnemers aan deze trip hebben geen spijt gehad van hun besluit om te gaan, ook al maakte men dan ook helaas geen eruptie mee; hoewel deze iedere dag verwacht werd en inmiddels ook heeft plaatsgevonden. Het met zorg samengestelde programma maakte kennismaking mogelijk met vrijwel alle aspecten van het schaars bevolkte eiland (nog geen 70.000 inwoners bij een omvang van ongeveer $\frac{1}{3}$ van Nederland). Het eiland, natuurlijk eveneens gezegend met een paradijselijk klimaat; is veel minder een toeristenoord dan Oahu, dat zo duidelijk de sporen draagt van een American

playground te zijn. Hier kan men zij het ook met moeite nog iets vermoeden hoe het geweest moet zijn toen Cook voet aan wal zette, hoewel ook hier het moderne leven en de moderne vermaaksindustrie reeds hun intrede hebben gedaan. Niettemin waren deze dagen, vermoeiend als zij waren door het vele dat men te zien kreeg en de soms langdurige busreizen; ongetwijfeld een belevens, waar de deelnemers vele goede herinneringen aan zullen bewaren.

E. M. UHLENBECK

II

Een verslag uit te brengen van hetgeen van betekenis was in het verhandelde binnen de sectie Anthropology and Social Sciences is, ook wanneer men de linguïstiek uitzondert, een onmogelijkheid. De deelnemer wordt getrokken tussen zo vele subsecties en symposia, dat hij slechts een klein deel kan meemaken. Men kan daarom slechts een indruk weergeven en die indruk is noodzakelijk subjectief van aard en betrokken op de problemen, die de deelnemer zelf bezig houden.

De eerste van deze indrukken is dat dit congres op imposant knappe wijze was voorbereid. Het werk besteed aan de samenstelling der symposia over sociale structuur, „ethno-history” en archaeologie van de Pacific, ethno-botanie en cultuurverandering is beloond door een geheel van voordrachten, waarin tal van saillante problemen naar voren kwamen en, onderdoor, een goed beeld werd gegeven van de richting, waarin de gedachten zich heden ten dage bewegen. Het geheel toonde op een overtuigende wijze de door onze wetenschappen geboekte vooruitgang. Opvallend was dat o.m. in de voordrachten en discussies over sociale structuur, waar het accent wel heel duidelijk viel op het totaalbeeld, los van de traditionele concepties van patri- of matrilineaal, bilateraal of bilineaal. De aandacht viel op de werkelijkheden, welke door deze uitdrukkingen (waar ik ambilateraal nog aan toe moet voegen) slechts benaderend worden weergegeven.

Een ruime plaats was ingeruimd aan Melanesië en Nieuw-Guinea. De betekenis dezer gebieden komt steeds meer naar voren. De culturele samenhang tussen Melanesië en Polynesië, ook t.a.v. de sociale structuur, maakte enige malen deel uit van bespreking. De gewijzigde visie op de relaties tussen Melanesië en Polynesië is een symptoom van de zich voltrekkende omzwaai in de beschouwing der historische relaties, die kennelijk meer gecompliceerd zijn dan men vroeger voor waarschijnlijk hield.

Interessant materiaal leverden ook enige voordrachten over Australië. De sociale structuur vraagt nog steeds aandacht en het lijkt erop, dat ook hier zich nieuwe gedachten baanbreken. Voordrachten dient men echter op schrift te hebben en vooraf te kunnen bestuderen, wil men tot een goede discussie komen. Dat geldt a fortiori van discussies over de sociale structuur in Australië. Helaas is het ook op dit congres (het is een oud desideratum) niet mogelijk gebleken de tekst der voordrachten vooraf te distribueren.

Er zijn intuïsen bepaalde vraagstukken, die nog lang niet afgedaan blijken te zijn. De sterk verbreide opvatting, dat de bataat reeds in prae-Magelhaense tijd uit Amerika in de Pacific is ingevoerd, ontmoette interessante oppositie van Conklin op taalkundige gronden. Gaat men uit van deze late invoering van de zoete aardappel, dan heeft dat ook invloed op de migratie-theorieën over Nieuw-Guinea, waar de jongste expeditie naar het Sterren-Gebergte heeft aangetoond, dat het oorspronkelijke landbouwgewas van het Bergland taro geweest kan zijn. De invoer van bataten heeft de mogelijkheid tot vestiging belangrijk uitgebreid

naar boven. Dat houdt in, dat het bergland misschien wel 200 jaar zijn bevolkings-surplus zelf heeft kunnen opvangen en er gedurende die tijd geen of weinig migraties hebben plaats gevonden naar de kust. Er zijn aanwijzingen, dat de laag gelegen streken door malaria zo geteisterd zijn, dat zij aan een permanente, langzame depopulatie bloot stonden, welke slechts kon worden goedgeemaakt door verplaatsing van bergbewoners naar de vlakke. Is deze theorie juist, dan zou de uiterst geringe bevolkingsdichtheid van bepaalde laagland-gebieden met een lacune in de migratie vanuit het bergland in verband gebracht moeten worden.

Dit echter is losse theorie. Op vastere grond zijn wij bij de hier gehouden voordrachten over de sociale structuur in Nieuw-Guinea, welke duidelijk maakten, dat de problematiek, die men in Australisch Nieuw-Guinea tegenkomt, in hoge mate dezelfde is als die in het Nederlandse deel van dit eiland.

Van direct belang is, dat het gelukt is tot een nauwere samenwerking te komen t.a.v. het anthropologisch onderzoek in Nieuw-Guinea. Op één der vergaderingen werd een International Committee on urgent anthropological Research in New Guinea gevormd, dat zich ten doel stelt de belangstelling voor het ethnografisch onderzoek in Nieuw-Guinea te stimuleren door geïnteresseerden te wijzen op de bestaande mogelijkheden en wenselijkheden door middel van de uitgave van een 2 of 3 keer per jaar uit te geven bulletin.

De leden zijn:

Prof. J. A. Barnes, National University of Australia, Canberra; Prof. Cyril S. Belshaw, University of British Columbia, Vancouver, Canada; Dr. J. V. de Bruyn, Kantoor voor Bevolkingszaken, Hollandia; Prof. R. Firth, London School of Economics, Engeland; Prof. Ward H. Goodenough, University of Pennsylvania, Philadelphia, Verenigde Staten; Dr. Murray Groves, University of Auckland, Nieuw Zeeland; Prof. Jean Guiart, Ecole Pratique des Hautes Etudes, Sorbonne, Parijs; Ch. Julius, Government Anthropologist, Port Moresby, Papua/New Guinea; Dr. Carl A. Schmitz, Basler Museum für Völkerkunde, Zwitserland.

Uitvoerend lid is ondergetekend.

Het secretariaat is gevestigd op de Afdeling Culturele Anthropologie van het Koninklijk Instituut voor de Tropen, waar ook de uitgave van het (gestencilde) bulletin verzorgd zal worden. Aanleiding tot de oprichting dezer Commissie is de noodzaak een zo intensief mogelijk gebruik te maken van de thans nog bestaande gelegenheid tot het observeren van primitieve culturen. Over 10 jaren bestaat deze gelegenheid niet meer. Het is zaak thans de bestaande leemten in onze kennis van deze culturen (waaronder die in de kennis van de religie, de magie, het economisch leven en de motiveringen der kunst bepaald ernstig genoemd mogen worden) zo goed mogelijk aan te vullen. De Commissie zal die onderzoeken niet zelf entameren, maar wel stimuleren en zoveel mogelijk coördineren.

Indonesië, ofschoon ruim vertegenwoordigd, kwam buiten de subsectie voor linguïstiek betrekkelijk weinig tersprake. Van de op cultureel anthropologisch gebied liggende voordrachten was voor de Nederlandse toevoerder interessant die van Koentjaraningrat over het *gotong rojong* systeem in de desa (wij spraken vroeger van *tulung tinulung*). Dat veel geprezen stelsel, dat reeds de koloniale bestuurder de gelegenheid bood moeilijke problemen af te schuiven naar de partij, die ze het moeilijkst kon opvangen, blijkt onder het nationaal bewind op minstens even grote schaal te worden benut. Men kan het slechts toejuichen, dat men nu eindelijk eens gaat onderzoeken, wat het inhoudt. Dat de omvang van die inhoud tegenvalt, zal niemand verbazen.

Aan het slot van het Congres vielen enige discussies over plannen voor toekomstig onderzoek. Daaruit is een aantal resoluties voortgevloeid, waarin o.m. werd aangedrongen op coördinatie van het archaeologisch onderzoek in de

Pacific, op intensivering van het archaeologisch onderzoek op de eilanden en op het vasteland van Azië en op „long range studies” van de culturele anthropologie van Nieuw-Guinea.

J. VAN BAAL

FIJIAN STUDIES.* I have read a review by Dr. S. Kooijman of K. E. Larsson's *Fijian Studies* in vol. 117, 2, of the *Bijdragen* (pp. 295—6). I should be very grateful if you could find space to print the following comments:

In my opinion the most important and valuable feature of this monograph is that for the first time a detailed and accurate study has been published of the human figures, in several materials, which are known to originate from the Fiji-Tonga area.

In Mr. Larsson's work the figures have been grouped for consideration according to the material used in their manufacture. Where a similarity has been established on the basis of stylistic features, those are given in detail and differences are also carefully noted. From these comparisons the following conclusions have been drawn.

There is a definite degree of Tongan influence in some Fiji figures, though there are also others which are quite distinct and apparently do not show Tongan influence, as is clearly stated on page 114: "We know that images were found in Fiji and a style analysis of them shows common traits with Tongan figures but at the same time there are some characteristics which can be regarded as peculiar to the figures found in Fiji," for instance fig. 14, p. 45 (CUMAE no. Z 3775) and fig. 6, p. 20 (USNM 2996) while the two Cambridge suspension hooks (nos. 55.247 and Z 2740) are as stated on p. 117: "...the twin figures... are so similar to Tongan images (that) it would be absurd to deny some kind of affinity."

Surely these statements alone are important conclusions. One should remember that in the case of many of the figures there is little or no documentation and when one is working with so few specimens conclusions are more difficult to reach. The publication of this monograph has however opened up a wider field of investigation and a start might, for instance, be made with a study of "joints in the Pacific Islands" (p. 116).

Apart from the main subjects covered in this monograph (human figures and shell trumpets) there is a great deal of other information, both of an historical and religious nature which was not generally accessible before and which represents an important addition to published material on this area. It is only as a result of Mr. Larsson's painstaking and lengthy research in several countries that it has come to light.

Dr. Kooijman seems to consider that there are not enough photographs of specimens in the book, but with the detailed tables on pages 33—37 any one interested can obtain all the information necessary for further study of the subject. The reviewer appears to have made a slip in stating that the Cambridge suspension hook no. 55.247 came into Sir Arthur Gordon's possession around (±) 1870; but the latter did not arrive in Fiji until 1875.

This monograph was published just after my husband's death. A few months later R. A. Derrick, curator of the Fiji Museum in Suva, also died, there are therefore very few people alive to-day who could claim to have made a special study of the

* Hoewel de *Bijdragen* in het algemeen geen antikritieken op boekbesprekingen opnemen, meent de Redactie in dit bijzondere geval van deze stelregel te moeten afwijken, door de brief van Mevrouw Roth overeenkomstig haar verzoek te plaatsen.